

BALDRICI ITINERARIUM

SIVE

EPISTOLA AD FISCANNENSES.

(Neustria pia, p. 227.)

BALDRICUS, Dolensis archiepiscopus, Fiscannen-
sibus.

I. Mentis raptus in culmine, colonias, quas hospes aliquando transieram, libuit retractare; et per earum singulas coepi delitari et deambulare. Descendi in hortum pomorum, ut viderem mala punica (*Cant. vi*). Videbam cedrum altam Libani, Cluniaecum, et arridebam; inspiciebam odorem cupressum, Majus-Monasterium, et exultabam: admirabar paradysum opimam, quæ me inter mala sua granata diu nutritierat, Burgulium, et jucundabar; præsertim, quoniam horto illi, ferme sex lustris custos et hortulanus exstiteram. Occasione autem accepta non inhonesta ultroneus minorem migravi ad Britanniam, et præcipue, quia roseto nostro, plerumque ut assolet, adulterina suboriebantur fruteta, quæ, cum evellerem, vel dissimularem, vel non possem, aufergi: quia malis transmigrare, quam vepribus exuendis insistere. Timebam si quidem sub fascæ laborioso deficere: et jam inquietus Pictaviensis turbo inchoaverat nequiter efflare. Alius igitur sublatus, et in cathedra pontificali collocatus, ego Guillelmus, olim Burguliensis abbas, et in Dolensi sedè pallio archiepiscopali decoratus, Britannorum citeriorum fines coepi deambulare; sed rosas Burgulien-
sibus assimilés illis in campestribus nequaquam potui reperire; seu enim aliquantulum emareuerant, seu penitus aruerant, seu radicitus exstirpatæ nulla signa, quod saltem fuerint, proferebant; sed deserta, inculta, et squalidas salsugines solitudo illa prætendebat. Cum Axa, Caleb filia, super asinum sedens, coepi suspirare (*Jos. xv*), non quia migrationis nostræ me poenituerit, et ad gazas pristinas reverti voluerim; sed quia copiosorem florum ubertatem quam videbam, videre voluerim. Institi paulisper agris exossandis, oleis plantandis; sed terræ maritimæ barbara mephita devictus, substiti; et quia incassum laboraveram, vehementer erubui.

II. Rubore confusus, in Angliam velivolus remigravi, si forte illuc possem invenire quod, operibus derelictis, haud dissimile rerum amissarum imagine, me saltem posset recreare. O quantum auri et argenti ibi reperi! quantum ciborum erapulatorum copiositatis! quantum lætitiæ et exultationis, quam dapsiles fratres, quam facundos, quam jucundos, quam admirandos! Lætatus sum, et ad Angliæ

comparationem, Britanniam, quam incolere coeperam, autumavi exsilium. Gavisus sum, inquam, quia religionis odore, quo pene illa tota regio flagrat, exhilaratus sum. Bone Deus! quam olentes rosas, quam albicantia lilia ibi persensi! quam ditium aromatum redolentiam ibi hausi; quam amicis complexibus astrictus, quam non fictis obscurationibus, quatenus cum eorum singulis manerem adjuratus! Non tamen, sicut arbitror, me magnum aliquid, præter peregrinum, æstimabant: sed charitate, quæ in eis redundabat, cogente, cogebam. Paschale siquidem illud responsorium cantabant: « Mane nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata dies tua jam ad occasum vergit. Dignum est igitur ut amodo in isto Dei requiescas contubernio. »
Excusationes et excusationuculas forsitan in paucis opposui, et non sine communibus lærymis reditum maturavi.

III. Northmannia quædam provincia est terræ Britonum contigua et continua, utpote quas a se quidam fluviolus Coisanus duntaxat dirimit et collimitat; hanc intrare et explorare disposui, et intravi: ibi revera mansiones paradisiacas inveni: ibi jam nubium incolas, cœnobarum choreas vidi: ibi a deicolis illis immensa suscipiebar lætitia, et ad pausandum compellebar. Explorabam singulorum mores, si forte per industriam transeunti mihi ad horam facti fuissent hilares, an propter personæ nostræ reverentiam nobis existerent affabiles, an propter Deum venerarentur hospites, an ad oculum, an ad charitatis experimentum. Quid dicam? prima die adventus nostri boni fuerunt, die vero crastina tanto meliorati sunt ut, nisi quos heri videram vultus agnovissem, non ipsos sed alteros æstimarem. Gratiarum egi: et quoniam Deus septem millia sibi reliquisset, qui non curvassent genua ante Baal (*III Reg. xix*), indubitanter recognovi, in gratiarum actione et mentis exultatione Northmanniam peragrabam; et ad Becci gratissimam collocationem accedere oportuit: et ibi revera totius religiositatis plenitudinem assistricem inveni: quia nullatenus ibi deprehendi poterat, seu fictio, seu adulatio, seu mutatio, sed quædam sincera temperies naturalis honestatis, quo in loco, pro certo, dici posset: Ne quid nimis. Ibi postquam peragretaxeram, ad abbate venerabili recedendi licentiam

poposci, sed non accepi: nam illud sancti Spiritus A et charitatis organum illico respondit: « Pater, et nos legimus, nec oblivioni tradimus, imo ad exemplum duximus: *Et coegerunt eum: Mane nobiscum* (Luc. xxiv). Certe, tua salva reverentia, verba ista fuere pusillanimitatis, non amplitudinis charitatis. Cogendus es igitur, et cogimus te. » Tanquam divinum responsum, ludicrum illud accepi, et acquievi: et quia Deus apud homines inhabitaret, et in eis loqueretur, recognovi, meamque pusillanimitatem redargui.

V. Demum tandem avulsus a longe, velut ortum surgentis auroræ, Fiscannum de quo multa per peregrinos audieram, vidi; et ipso limpidissimi domicilii vestibulo, fateor, obstupui. Præter enim ædificiorum venustatorum composituram decentis-^Bsimam inter parietum lapides, pompis, regalibus, condignos in occursum nostrum fratres, parcimonia monachali dediti, prodierunt: parvitatem nostram salutantes, et tanquam charitativo pede saltantes, non tanquam ignotum, sed velut ab ipsis incunabulis familiarem venerabantur atque domesticum. Mirum in modum, quem tunc usque nec viderant, nec audierant, me singuli complexabantur, et gratulabantur; senes cum junioribus properabant, et unusquisque se ultimum adventare erubescibat. Excusabat se, si quis advenisset ulterior de sua ultimitate: et omnes applaudebant mihi in commune. Venerabilis abbas prius advelaverat, quoniam prior de adventu nostro audierat; loque-^Cretur pro omnibus, sed singuli pro ipso, et pro se loquebantur. Anticipabat alius alium, ut id ipsum exprimeret, humanitatis affectum. Dulcedo gentis, et plenitudo charitatis, ita disponebat: sed nostra gens ferrea tale quid abominaretur, quæ veræ charitatis distillante favo privatur. Siquidem beata simplicitas nescit suspicionem: sed suspiciosa protervitas ignorat simplicitatem. Melior tamen est censura charitatis, quam dispositio humanæ traditionis. Susceptus sum in claustrum, invitatus sum in animarum fornacem, purgatoriam, capitulum, sermoeinantis mei dependebant ab ore: quidam autem in lacrymas ciebantur, non quia sermo noster aliquid saporis habuerit, sed charitas omnia sperat, omnia credit, charitas neminem negligit. Quidam^D nobis seorsim locuti sunt, et super animabus suis suspitiose quæsti sunt; in omnibus Spiritum sanctum habitatorem inveni: qui (Deus scit) nulli reperti sunt vitiosi. Non enim vitiosus est, qui jam vitii, si quod fuit, reprehensor est.

V. Quædam persona, Adelelmus nomine, litteris liberalibus apprime eruditus, mihi dux et custos deputatus est et minister, qui, quandiu ibi fui, nobis familiariter lateralis adhæsit. Hunc de rebus monasterii familiaribus segregatim percunctabar; et ore disertio per singula respondebat. De abbate superstitite, utpote de noviter sublimato, bona multa insinuavit, potiora promisit, et tandem ad eum qui super obierat, sermonem suum singultuosus ita di-

vertit: « Ecclesia ista, domine, memorandos habuit rectores; sed bonæ memoriæ, qui nuper decessit D. abbas Guillelmus, prædecessoribus suisque provincialibus tantum enituit conspectior, quantum cæteris luminaribus sol rutilat eminentior. Iste siquidem, magna litterarum peritia præditus, primus Bajocensis archidiaconus, postea Cadomensis monachus, demum Fiscannensis abbas, reverenda et cauta persona, quondam religionis majestas, domum istam morum suorum extulit censura, parietibus dilatavit, et quod ei specialiter præcipuum fuit, fratrum conventu ditavit. Multi siquidem nobiles laici et clerici, religionis ejus odore provocati, ad conversionem exuti sunt, et ultronei monachum induerunt, et sanctis ipsius institutis informati sunt. Ego ipse, qui vobiscum loquor, in longinquo positus, bonam domni nostri Guillelmi opinionem audivi: qua ille-ctus, per licentiam nostri abbatis (abbatem siquidem alium habebam et habeo) gratia ei adhærendi, Fiscannum adii, gratanter susceptus sum, licet homuncio nullius momenti. Omnes nos, quos vides, penes ipse aggregavit, sed plures quam modo sumus, fuimus: quoniam ducem suum, post ipsius transitum; quidam nostrum, pene centum secuti sunt. Domine Pater, conjice et cogita qualis et quanta fuerit mensa, cujus adhuc tales intueris reliquias, Ordinis ipse vigor perstitit; verbis et exemplis nos instruxit, paterno affectu sibi nos omnes invisceravit. Nam, ne veritatem tacuerim, propter Deum omnibus omnis fuit; ideirco subsequuntur eum nostra lacrymæ, propterea comitantur eum suspiria nostra. Quis enim ejus reminisci potest siccis oculis? Immolamus tibi, reverende Pater, nos ipsos, quoniam, ut credimus, ad curiam Dei nostri te patronum præmisimus, non amisimus. Quis enim dum noster eras, in lacrymis fuit uberior! In lectulo tuo suspirando, tecum litigabas; in turba nobiscum quietus eras: in angulo ecclesie, vel in grabati solitudine, totus turbatus eras; disceptabas siquidem tecum pro nostris excessibus, et, o pater dulcissime, crucifigebas teipsum immisericorditer, si qui contigissent, pro fratrum reatibus. Cujus enim excessum compatiendo non fecisti tuum? Toties teipsum mactasti, quoties aliquis vel ego miser peccavi; in orationibus frequenter pernoctabas, Deumque quietissimum gemebundus inquietabas, sine offensa cum eo litigabas, et per amicum litigium, ipsum tibi nobisque, velut alter Salomon, pacificabas; redimebas eum nobis eleemosynis, quia quod tibi committebat, fideliter erogabas. Cujus enim pauperis necessitas manum tuam sterilem sensit! quæ Ecclesia non habuit munificentiam? Circuibas angulos et compita leproso-^{rum} etiam, cum ipsis familiariter locuturus, manus etiam elephantiosas plerumque deosculaturus: tuguriola subintrabas, ut omnium necessitatibus adesses, ut te miselli cujuslibet angustia cognovisset: amplitudinem pectoris tui, chare Pater, quis explicet? Melius igitur fecero, si a modo, de te loqui supersederem. Non enim potest enucleari verbis sanctitas

tue bonæ conversationis. Habemus tamen, Deo gratias, unum de tuis, tue dignitatis heredem, nobis abbatem, olim tibi familiarem, virum satis industrium, D. Rogerium, ministrum, ut speramus, idoneum, magistrum nobis profuturum. Sed mutata sunt ipsa, mutati sunt principes, mutati sunt et mores: humanum est plangere quod amisimus, quoniam de melioratione omnino diffidimus. His dictis, heros luculentus siluit; sed a lamentis statim non destitit. Mihi etiam maduerunt oculi, quoniam compatiebar enarranti. Colloquium intermisimus, et ad alia procuranda festinavimus.

VI. Inspiciebam templi porrecturam, decoram domus Dei capacitatem, copiosam ornateorum speciositatem; prædiorum etiam enarrabat amplitudinem, et per singula mirabar. Gratiam tum actitabam, quia Deo, cujus omnia fuerant, ut tot et tanta fideles contulerant pauperum usibus profutura. Ut autem de fratrum conventu non tacuerim, vidi multos homines unius moris illa in domo, unius animi, unius identitatis, ut ibi iure legeretur: *Multitudinis credentium erat cor unum et anima una* (Act. iv). Si quempiam interrogares, Quis est ille? tantis eum efferebat laudibus, quatenus ei vix alium comparari posse crederes: non quod mentiretur, quoniam in uno quoque erat, unde merito extolleretur. Sed alius alium sibimet præferebat; et hoc totum de mutua dilectione, et de Regule monachalis institutione procedebat. Litterarum notitia sic redundabant, ut Scripture sancte alluentiam pleniter plures attigerint, memoriæ commendaverint: non ob id minus avide alios loquentes audiebant, neque ceteros tanquam minus sciolos aspernabantur; sed humilitatis gratia quoslibet supervenientes complexabantur. Videns illos orationi frequenter deditos, lacrymis sæpius irroratos, parcimoniæ convenienter intentos, silentio adificationis verba proferentes, conventibus monasticis assistentes, et nihil officii sui negligentes. Dei milites cum antiquo serpente pugnabant, ideoque semper in præcinetu erant; togam expectabant, et ideoque indefessi dimicabant. Talis legio, talis exercitus, tale collegium D. abbatem Guillelmum, ut dominum timebant, ut magistrum audierant, ut patrem dilexerant; et adhuc omnes pro eo suspirabant.

VII. Illa in ecclesia unum quid erat quod mihi non mediocriter complacuit, quod ad Deum laudandum et excitandum, David canticis suis inseruit: *Laudate, inquit, Dominum in chordis et organo* (Psal. cl.), ibi siquidem instrumentum vidi musicam, fistulis ancis compactum, quod follibus excitum fabrilibus suavem reddebat melodiam, et per continuam diapason, et per symphonie sonoritatem, graves, et medias, et acutas voces uniebat, ut quidam concinentium chorus putaretur clericorum, in quo pueri, senes, juvenes, jubilantes convenirent et continerentur: organa illud vocabant, certisque temporibus excitabant. Non tamen ignoro quia sunt multi qui tale quid in suis non habentes ecclesiis; eos qui

habent, murmurando dilapidant quos nos obloquentes et detrahentes audemus nuncupare: qui quod organa nobis innuant, nesciunt exponere. Hi dederunt oblivioni, quoniam psalterium lyrici composuere pedes. Hi forsitan non legerunt David sanctissimum Saul arrepticii chordarum modulatione furorem mitigasse (*I Reg. xvi*). Hi pro certo didicerunt quod Elisæus ad seipsum, quem graviter rex Israel exacerbaverat, complacendum, suis jussit: *Adducite mihi psalterem: dum vero psalteres caneret, super eum ita mansuetum facta est manus Domini* (*IV Reg. iii*), videlicet Spiritus sanctus venit; in iracundam enim animam et malivolam spiritus sapientiæ nequibat introire. Intravit igitur in exhilaratum, per psalterii ministerium. Non igitur aberamus, si tantorum patrum vestigia, ut possumus, imitamur: non tamen in his Dominum non oblectari ambigimus, sed hujusmodi multa viscera sunt ecclesiastica, sicut aurea, vel argentea, vel serica ornamenta, ad laudem Dei et ad sollicitandam hebetudinem corporis humani. Ego siquidem in modulationibus organicis non multum delector, sed per hoc ad intelligendum excitator: quod sicut multimodæ fistulæ varii ponderis et diversæ magnitudinis, in unam vento agitatam conveniunt cantilenam; ita homines in unam debent convenire sententiam, a Spiritu sancto inspirati, in eandem convenire voluntatem. Porro, si ligna indolata dolando; si lapides impolitos poliendo, ad commodum opus compellimus: quid de hominibus autumas agendum intelligibilibus? ut coniantur, dolendi sunt; ut conveniant, bituminandi sunt charitatis glutino, ne dissideant: id totum me docent organa quæ sistuntur in ecclesia. Nonne et nos organa sumus Spiritus sancti? Denique, qui hæc eliminat ab ecclesia, omnem eliminat ab eadem vocalem strepitum; et cum Moyse immotis oret labiis; sustineat, donec ei dicat Dominus: *Quid clamas ad me?* (*Exod. xiv*.) Quod si jubiliatum, quod si vocum sonum eumcordent non refutamus, dicant æmuli, dicant reprehensores, dicant qui a seipsis dissident, quid agendum est. Nos absolute dicimus quia bona sunt organa, si intelligamus mystica, si ex eis spiritualem hauserimus harmoniam; harmoniam etenim hanc omnium moderato insinuavit nobis, cum elementa a seipsis multum dissona simul associavit, et rhythmo consono colligavit. Hoc mihi præstant organa, hoc tympana, hoc cymbala, quod psalterium, quod voces jubilantium: excepto, cum syllabatim et distincte Scripturas proferimus. Si igitur organa habemus, eis uti ecclesiastica consuetudine promittimus; sin autem, sine sacrilegio eis carere possumus. Audientes organa, interiori uniamur harmonia, et bituminemur dilectione bifaria.

VIII. Porro, in eadem ecclesia vidi rotam, quæ, nescio qua arte conducta, descendebat et ascendebat, semper rotabat; quod prius vanitatem putavi, donec ab hoc intellectu me ratio avocavit. Intellexi tandem per hæc veteranorum indicia pa-

trum, quod fortunæ rota omnium sæculorum adver-
satrix, nos ad ima plerumque dejicit; iterum blanda
deceptrix, ad cacumen altitudinis nos extollere se
promittit, sed tamen in circuitu vergit, ut nos de
instabili fortunæ vertigine caveamus, neque arri-
dentis, et male blandientis rotæ volubilitate confi-
damus. Sapientes illi doctores veterani nihil in-
consultum egerunt. Sed talia faciendo, nos ad
intelligentiam invitaverunt. Sic Moyses insinuavit,
cum per enigmata loqueretur, et de pcedibus
ruminantibus, et non ruminantibus, manducandis
et non manducandis testaretur; idipsum de adipi-
bus, idipsum de renunculis, dum scriberet, signi-
ficavit (*Levit. xi; Deut. xiv*). Quidquid ejusmodi
fecerint, et facimus, lectio nobis esse potest, si quis
rationis capax est; sollicitamur, in singulis ut pro-
videamus de periculis. Hæc fratres illi sæpe vident,
et admirantur, et quid opus facto sit, taliter edo-
centur; nobiscum autem, qui jam desipimus, ista
viluerunt et ideo detractamus, quoniam intelle-
ctuali oculo caremus. Non cuique difficile dicere:
Hoc nigrum est, si nescierit discernere, quod hoc
candidum est: plus tamen id insipientiæ præsentis
deputo, quam imperitiæ inventorum imputo. Proji-
ciam casulam, si nesciero quid sit casula? Quidquid
de institutionibus patrum indagatiōi nostræ resi-
duum est, non illico contempnamus, sed, ut scri-
ptum est (*Levit. xix*) igne comburamus.

IX. Abbas Fiscannensis, inter morulas illas, no-
biscum frequens protelabat colloquium, in qua con-
fabulatione mihi satis compertum est illum simpli-
citer Dei servum esse, qui de animarum salute
frequenter volebat disputare. Quærimonias suas
in sinum nostrum expendebat, et de multis conque-
rebatur et gemebat. Onus grave et grande confite-
batur abbatiam; et si posset inculpabiliter, et
sine pudore, dimitteret libenter eam. Omne vitiosum
perfecto odio oderat; neque tamen zelotypus erat.
Quantum experire potui, largus, non prodigus, erat;
et in ipsis convivis sobrius. Discedendi licentiam po-
stulavi, et vix impetravi, quoniam, ut adhuc multis
secum diebus requiescerem, obnixè precabatur.
Victus tamen instantia et improbitate nostra, tan-
dem assensum præbuit: et interim seorsim accito
cubiculario nostro, manticam nostram largitate sua
implevit, et me nesciente, famulo nostro taliter in-
timavit: « Hæc quidem ad præsens, pauca sunt, sed
si Deus vitam præstiterit, nos emendabimus. » Mi-
nister noster, apprehensa pecunia, secreto locutu-
rus ad nos accessit; et pium furtum abbatis auri
nostræ propalavit. Miratus sum, nec tamen indi-
gnatus, sed cur ista fecerit, inquirere cœpi. « Istius,
ait, monasterii consuetudo est, et a prædecessoribus
nostris ad nos usque manavit, nec persona quæ-
libet a nobis indonata recedat, quin istius Ecclesie
charitatem sentiat. Sensissetis autem, Pater reveren-
de, largius; sed me disturbat, quod in hæc digni-
tate sum adhuc novus, et ad comparationem D.
abbatis Guillelmi, Patris nostri, idiota et nescius.

A Non tamen recedatis jejunos, quia hiems est, et
scriptum est: *Si dimisero eos jejunos in domum
suam, deficient in via (Marc. viii)*. Post mensam
recedebam, cum forte in itinere reperi birotam
onerariam victualibus D. abbatis refertam, quæ ad
locum, quo hospitandus eram, sulcabat. Ad di-
ctum, inquam, et ipsum hospitium jam abbas man-
daverat, et qui comitatui nostro deservirent, nepo-
tem suum, suosque ministros comites nobis adjunxe-
rat; nec etiam, quin quædam indumenta mihi
contulisset, prætermiserat. Accurate servitum est
nobis, et summo diluculo, vix ab invicem avulsi
sumus, et nos ad Britanniam nostram repedavimus.

X. Biennio elapso, Fiscannum reversus sum, nec
minori lætitia, quam ante susceptus sum. Tunc
etiam discedenti mihi dedit abbas scyphum Mauze-
rimum, quem tota aviditate suscepi, quoniam et ita
suscepturus erat: quia et torium, et formam, et
materiam decentissimam prætendebat, et lapis
pretiosus, scilicet chalcedonius, summum coopertorii
decorabat; adjecit etiam quædam alia. Neve remit-
teret manu vacua, Romam ituro, mihi, eodem anno,
auream consolationem transmisit; ut sic ostenderet,
quod adhuc mei meminerit. Hæc videlicet dixerim,
ut largitatem Ecclesie Fiscannensis, et liberalitatem
prædicaverim, et abbatis meminerim, neque non
immemorem accepti beneficii demonstraverim. Re-
versus sum tertio, et, ut mihi visum est, majori,
quam tunc usque nobis obvium est gaudio; et
quamvis in proverbio soleat dici: *Pisces et hospites
fētent post tres dies*, tertia vice accuratius acceptus
sum; tertio accessu, diligentiori studio procuratus
sum. Non fatigati sunt Fiscannenses, quin seipsos
probaverint alacriores, vultuque jucundiores: te-
stabantur, et jurabant quia quantum ad se, falsum
erat proverbium, quod eis ludendo dixeram, quia
nunquam eos mei tæduerat, quoniam et reditum
frequentiorem nostrum exorabant. Exoraverunt
igitur, quatenus ad dedicationem Ecclesie, quam
annuam et festivam agere habebant, recurrerem,
quæ et proxima erat, et de tædio nullatenus dubi-
tarem. « Plus etenim, inquit, tristamur in nostro
abscessu, quam in nostro accessu: simpliciter
loquimur, quoniam corde et corde loqui eru-
bescimus. Non est nostrum loqui aliquid fi-
ctitium, quia puritatem novit Fiscannense colle-
gium. Possessiones nostræ, Deo gratias, dilatatæ
sunt, res sanctuarii nobis commissi copiosæ sunt;
et quid contra hospitalitatem mormuraremus, nun-
quid hilarem datorem non diligit Deus (*II Cor. ix*);
et hospitales invicem esse, sine mormuratione
jubemur (*I Petr. iv*)? Grande periculum est, si a
bono hospitalitatis tepuerimus, quia quod hospitale
nostrum sustentet, abundanter Ecclesie nostræ
suppeditat Deus. Locus noster huc usque neminem
novit creditorem; novit dare, sed ignorat fenerare. »
Petitionibus pœcentium acquievi et de reditu nostro
pepigi: abbas autem defuit, quia necessitas inevi-
tabilis eum detinuit; sed ego tot inveni abbates,

pene quot fratres, non quia inordinate se habuerint, sed quia nostro servitio singuli et omnes studuerunt? Erat ibi quidam Robertus, unus ex prioribus, adhuc imberbis, prolixi tamen temporis, canus animo, ingens capillo, capellanus abbatis, vir amplectendae castitatis; qui tanta curiositate ministrabat, et missae celebrandae summo mane tanta diligentia praeparabat, ut pene quotidie celebrare me coegerit, et ad ecclesiasticas prosecutiones me compulerit.

XI. Ut autem Fiscanni situs, non praetermittam, de loco Fiscannensi paucis absolvam. Locus ille velut quidam paradisi hortus, in formosa convalle sistitur, inter duas colles, abhinc agriculturae, abhinc silvula gratissima circumseptus. Quae tantae aequalitatis esse videtur ut vel in eadem die orta putetur, vel a proceritate sua ad aequalitatem recisa intelligatur; brachiorum et frondium et ramusculorum cacumina tantae sunt densitatis, ut ex obumbratione, et virore suo, terram et visum gratificent, solis ardores repellant, pluviarum ingruentiam sustineant. Arbores a caudicibus aliquantulum eriguntur, non tamen multae proceritatis, sed amoenae deambulationis. Mare Oceanum Fiscanno proximum est, non enim distat a loco saltem milliario, piscibus abundat, recessus et accessus quotidianos generat, portam habet tranquillam: vallum aqua dulcis aluit et lymphida. Fontes habet, et hortis habilis est, nutritque pomiferas arbores. Rivus, qui ca-

stellum praeterfluit, gratiosos et utiles habet excursus: castrum nobilissimum, munitissimis ambitum est moenibus. A Fiscanno Sequana fluvius naturalis distat quasi quindecim milliariis: piscatura redundat, et Fiscannum praeda illa sustentat. Monasterium altis et decentissimis in altum parietibus, et magna ex parte plumbo coopertum est: Porta caeli, et Palatium ipsius Dei aula illa dicitur, et caelesti Jerusalem assimilatur, auro et argento refulget; sericis honestatur pluvialibus, sanctorum reliquiis, praecipue invocatione sanctae Trinitatis, et custodia sanguinis Domini Jesu, humati a Nicodemo, ut testatur B. Joannes (*Joan.* xix), de membris recollecti gloriatur: solemniter et catervatim ad ipsam confluant peregrini, et maxime, quia locus dicatus est in honore summi Dei. Locum illum complector, diligo, extollo, toto meo conatu veneror: vos fratres nostri, commilitones mei, abbas, et monachi, nostra de parte salvete, et me, quaeso, inter amicos et fideles vestros computate. Non tantum diligo vos quia mihi estis duntaxat munifici; sed quia, ut credo, vera religione polletis, et omnibus, pro Christo, adesse satagitis. Diligo vos propter communitatem vestram, commendo me vobis, propter necessitatem meam: augeat Deus desiderium meum, ad vobis satisfaciendum; serenet mihi benignitatem vestram, ad me diligendum; et nos et vos juvet et excitet ad sibi serviendum. Amen.

VITA B. ROBERTI DE ARBRISSELLO

AUCTORE BALDRICO.

(Vide Patrologiae tom. CLXII, in Roberto de Arbrissello.)

BALDRICI DOLENSIS EPISCOPI

CARMINA HISTORICA.

(Edidit DUCHESNE, *Script. hist. Franc.*, IV, 151, ex veteri codice ms. bibliothecae viri et Alexandri Petavii, senatoris Parisiensis.)

In rotulo Natalis abbatis.

In rotulo multi cum sollicitudine quaedam
Dicendi seriem semper metantur ab Adam.
At dum pro primi plasmati crimine plorant,
Sapientius incassum subnectere multa laborant.
Sed pro Natali nunc est abbate loquendum.
Ergo quod prosit scriptis fuit adjiciendum.
Cultor Natalis monachorum religionis
Caeli jungatur Christo miserante colonis.

(3) Al. sit ei caelestis alumna.

C Hunc Nicolae tuis precibus meritisque tuere,
Quem sibi patronum vivens delegit habere.
Nos pro Natali carmen faceremus anheli,
Si multum carmen posset prodesse fideli.
Sed quia non prosunt odarum garrulitates,
Odarum, quaeso, seponamus levitates.
Intenti precibus breviter loca substitulate,
Ne calamus vehemens pariat dispendia chartae.
Hic fuit Ecclesiae dum vixit firma columna.
ergo Hierusalem vivat mens ejus alumna (3).